

Суб'єктивне благополуччя та ціннісно-смилова сфера сучасної молоді

Леонід Карповець

магістрант ННІ психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

Ольга Васильченко

доктор психологічних наук,

доцент, професор кафедри психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

ORCID: 0000-0002-2502-8072

До числа найбільш важливих понять, що характеризують позитивне функціонування людини, можна віднести поняття психологічного благополуччя або суб'єктивного благополуччя особистості.

Мета дослідження-теоретично та емпірично дослідити зв'язки компонентів суб'єктивного благополуччя з параметрами ціннісно-смилової сфери молоді.

Сьогодні не сформована єдина позиція щодо розуміння сутності благополуччя та існує різноманіття використовуваних конструктів. Ціннісно-смилова сфера особистості складно організована багаторівнева система. В ціннісно-смиловій сфері можна виділити дві підсистеми: ціннісну та систему особистісних смислів. Ці компоненти реалізуються через такі механізми: ціннісна підсистема-через ціннісні орієнтації та установку; смислова підсистема: через смислові орієнтації, самоставлення та установку [1;2; 4].

Ціннісні орієнтації як компонент структури особистості виконують функції регуляторів поведінки та проявляються у всіх сферах діяльності людини. Система цінностей людини є усвідомлюваною, інтерналізованою частиною системи її особистісних смислів [1;3].

В результаті емпіричного дослідження виявлено особливості суб'єктивного благополуччя та ціннісно-смиловою сфери молоді.

Виявлено, що у респондентів обох статей показники психологічного благополуччя за більшістю параметрів трохи нижче норми, але за окремими показниками-трохи вище норми. Так, чоловіки компетентні в управлінні навколишнім середовищем, контролюють свою зовнішню діяльність, ефективно використовують надані можливості для задоволення потреб та досягнення цілей, здатні створювати умови для успішної діяльності; позитивно ставляться до себе, знають і приймають різні сторони своєї особистості, включаючи позитивні та негативні якості, позитивно оцінюють своє минуле.

Жінки позитивно оцінюють свою особистість, задоволенні стосунками з близькими людьми, схильні оцінювати себе як осіб, що здатні до налагодження довірливих відкритих дієвих стосунків з колом спілкування.

У респондентів спостерігається негативне ставлення до задоволення своїх базових потреб-у житлі, їжі, безпеці, соціальних.

Жінки більш конгруентні з соціальним середовищем, вважають своє життя заснованим на моральних нормах і таким, що відповідає соціальним установкам

і правилам. Жінки песимістично дивляться на теперішнє і майбутнє життя, вважають його сповненим переживань, стресів; таким в якому бракує радості і позитивних переживань.

Чоловіки в цілому схильні оцінювати власне життя через дієвість своїх вчинків, досягнення успіху і саме це забезпечує для них емоційну стабільність і позитивне ставлення для майбутнього. Натомість жінки вважаючи своє життя правильним з точки зору суспільства, не певні в своїх досягнення та схильні більш песимістично сприймати своє теперішнє та майбутнє. Вони вважають своє життя більш комфортним ніж чоловіки, базові потреби задоволені на достатньому рівні.

Молодь прагне емоцій, що виникають на основі потреб у допомозі іншим людям; виникають у процесі спілкування; з усвідомленням того, що робиш щось потрібне й корисне. Таке поєднання прагнень є професійно важливим для людей, що працюють у медичній сфері і робота яких передбачає спілкування та надання допомоги.

Найбільш вираженим є прагнення до емоцій, пов'язаних із задоволенням потреб в тілесному й душевному комфорті. Найменшою мірою виражене прагнення до естетичних емоцій, які відбивають потребу людини в гармонії з навколишнім, є відповідністю, збігом людини й навколишнього світу, переживанням почуття краси.

Респонденти, насамперед, прагнуть матеріального добробуту, переконані у тому, що матеріальний достаток є головною умовою гарного життя. Для них є надзвичайно важливим прагнення до встановлення сприятливих взаємин із іншими людьми, вони переконані в тому, що найцінніше в житті-це можливість спілкуватися і взаємодіяти з іншими людьми. Також респонденти вважають вкрай важливим збереження неповторності та своєрідності своєї особистості, своїх поглядів, переконань, свого способу життя, прагнуть не піддаватися впливу масових тенденцій, не довіряють авторитетам.

У чоловіків виражене прагнення до визнання, поваги, схвалення з боку інших, соціального схвалення своєї поведінки; вони прагнуть до досягнення конкретних та відчутних результатів; схильні більш ретельно планувати своє життя, ставлячи конкретні цілі на кожному її етапі і вважаючи, що головне-досягти цих цілей. Велика кількість життєвих досягнень служить для них підставою для високої самооцінки.

У жінок переважають прагнення до незалежності від інших людей; для них важливо зберегти неповторність і своєрідність своєї особистості, своїх поглядів, переконань, свого способу життя; вони менше піддаються впливу масових тенденцій, не довіряють авторитетам; набагато більше ніж чоловіки прагнуть до реалізації своїх творчих можливостей, внесення різних змін у всі сфери свого життя; прагнуть уникати стереотипів та урізноманітнювати своє життя. Більше втомлюються від розміряного ходу життя і завжди намагаються внести до нього щось нове. Для них більше притаманні такі риси як винахідливість і захопленість у повсякденних ситуаціях.

Основне джерело ціннісного конфлікту чоловіків бажання мати більше прибутків і роботу з кращими умовами та перспективами росту.

Респондентам жінкам не вистачає відчуття свободи у діях і вчинках вони відчують брак можливості самостійно ухвалювати рішення та повною мірою управляти своїм життям.

Респонденти мають сформовану систему смисложиттєвих орієнтацій, але жоден з показників не є високим. Такі результати є нормативними для цієї вікової категорії і свідчать про відсутність виражених смислових конфліктів. Всі смисли врівноважені і не уходять у протиріччя. Результати чоловіків принципово не відрізняються від загальногрупових результатів. Чоловіки сприймають своє життя як цікаве, емоційно насичене та наповнене не смислом. Чоловіки схильні до гедонізму, більше задоволені поточним життям та більш впевнені у собі, вважають себе сильною особистістю, яка має достатню свободу вибору, щоб побудувати своє життя відповідно до своїх цілей та уявлень. Натомість жінки більш задоволені пройденим відрізком життя, вважають його продуктивним та осмисленим.

Ключові слова: суб'єктивне благополуччя; цінності; смисложиттєві орієнтації; особистість.

Список використаних джерел

1. Батурич Н. А., Башкатов С. А., Гафарова Н. В. Теоретическая модель субъективного благополучия. *Вестник ЮУрГУ*, 2013. № 4. С. 4–13.
2. Васильченко О. М., Чмір О. В. Особливості смисложиттєвих орієнтацій студентства. *Актуальні питання сучасної науки та практики: матеріали науково-практичної конференції (м. Київ, 15 лист. 2018 р.)*. К. : Університет «КРОК», 2018. С. 577–579
3. Шамянов Р. М. Психология субъективного благополучия (к разработке интегративной концепции). Саратов: Саратов. гос. ун-тет, 2003. 15 с.
4. Шамянов Р. М. Субъективное благополучие личности как субъекта социального бытия. *Известия Саратовского университета. Новая серия. Серия: Философия. Психология. Педагогика*. 2014. Т. 14. № 1. С. 80–86.